

ХИМЕРНА ФАНТАСТИКА: ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНУ WEIRD FICTION УКРАЇНСЬКОЮ

Д. Д. Денісова, аспірант

Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України,

вул. Грушевського, 4, м. Київ, Україна;

e-mail: darya.denysova@gmail.com

Стаття присвячена аналізу можливих варіантів перекладу англomовного літературознавчого терміну «weird fiction», який виступає на позначення особливого напрямку фантастичної англomовної літератури ХХ-ХХІ століття. Нагальність проблеми зумовлена відсутністю в термінологічному апараті вітчизняного літературознавства відповідного аналогу. У статті розглядаються два робочих варіанти перекладу: «химерна проза» й «химерна фантастика», виведені на основі семантичного аналізу лексеми «weird», розглянутого через призму відповідностей її значень змісту, закладеному у терміні «weird fiction», та способів перекладу другого складника терміну – «fiction» – спираючись на: 1) домінуючу форму оповіді творів Weird Fiction (прозу) та 2) жанрову приналежність Weird Fiction (WF) до фантастичної літератури. Наявність в українській літературі явища української химерної прози, яка відрізняється за ключовими характеристиками від WF, свідчить проти використання терміну «химерна проза» на позначення феномену англomовної літератури. Робиться висновок, що варіант перекладу «химерна фантастика» є більш доцільним, оскільки дозволяє уникнути термінологічної інтерференції та ємко розкриває зміст англomовного поняття.

***Ключові слова:** weird fiction, химерна проза, химерна фантастика, український химерний роман, англomовна фантастична література ХХ-ХХІ століття.*

Історія світової літератури переконливо доводить, що найбільш цікаві й неочікувані літературні експерименти відбуваються на зламі століть. У цьому сенсі, період кінця ХХ – початку ХХІ століття позначився жанровими експериментами. Ідеться зокрема про явище жанрової кросс-полінації, тобто змішання кількох жанрів в рамках одного твору [1, с. 42]. Особливо рельєфно ця тенденція простежується в роботах авторів-фантастів, на що вказують у своїх розвідках Дж. Клют, Г. К. Вульф та А. Бімер [2, с. 77; 3]. Аналіз тенденцій сучасної фантастики [1, с. 42-44] вказує на її спорідненість з малодослідженим явищем англomовної літератури 20-30 років ХХ ст. – Weird Fiction (далі WF). Формуючись одночасно з кращими зразками високого модернізму, література WF довгий час залишалася на маргінесах літературознавчих студій, проте, її зв'язок з літературою сьогодення зумовлює актуальність її вивчення.

У західному літературознавстві проблемі WF присвячено чимало праць, зокрема, розвідки А. Камари, С. Т. Джоші, Дж. та А. Вандермеєрів, Ч. Т. М'євіля, Дж. Макіна, К. Маршал тощо. В українському літературознавстві питання WF, за винятком доволі лаконічного дослідження еволюції напрямку [4], залишаються terra incognita. Відкритим також є питання номінації феномену, оскільки, в україномовному літературознавчому апараті немає еквівалента англomовному поняттю «weird fiction».

Метою даної статті є розгляд можливого варіанту перекладу терміну «weird fiction» з позицій його відповідності змісту, закладеному в англійських лексемах, та можливості використання запропонованого терміну в українському літературознавстві. Поставлена мета передбачає розв'язання наступних **задач**:

- огляд змісту поняття «weird fiction»;
- аналіз словникових статей присвячених лексемі «weird» у двомовних англо-українських словниках та варіантів перекладу лексеми «fiction» з точки зору форми оповіді та жанрової приналежності WF;

© Денісова Д. Д., 2017

- співвіднесення наявних варіантів перекладу з їхньою відповідністю сукупності значень, закладених в англomовному терміні «weird fiction»;
- аналіз допустимості використання україномовного еквіваленту у вітчизняних літературознавчих студіях;
- пропозиція можливого варіанту перекладу англomовного терміну українською.

Дослідження передбачає використання **методу** перекладу за допомогою лексичного еквівалента, з метою виокремлення варіанту перекладу, та загальнонаукових методів аналізу, синтезу й порівняння, які відповідають задачам перевірки адекватності й можливості використання запропонованого перекладу.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що вона представляє першу спробу перекладу терміну «weird fiction» українською й досліджує потенціал його використання в контексті схожих явищ української літератури.

Об'єктом дослідження виступає літературний феномен англomовної літератури, позначений терміном «weird fiction». **Предметом** дослідження є можливі варіанти перекладу терміну українською.

Історія Weird Fiction, від моменту першого вживання терміну Дж. Ш. Ле Фану у 1894 і до її сьогоденних виявів у творчості представників New Weird, сягає майже століття. Еволюціонувавши від переважно малої форми початку XX ст. до великої романої форми у XXI ст., література WF зберігає ряд особливих рис, що дозволяють виокремити її в окремий піджанр фантастичної літератури. Серед найвиразніших особливостей WF можна назвати такі:

- Жанровий еkleктизм. Класичні твори WF відзначає еkleктичне поєднання елементів фентезі, наукової фантастики, готичного роману й горору. Сучасні твори долучають до жанрового міксу елементи детективу, травелогу, вестерну тощо.
- Гротескова образність. Однією з прикметних рис WF є особлива атмосфера жахаючої, очудненої дійсності, яка твориться за рахунок новаторського бестіарію, химерних ландшафтів, амбівалентних героїв.
- Атмосфера жаху перед Незвичайним (Weird). Слід зауважити, що в творах WF Незвичайним можуть виступати не лише сили природного світу, але й обставини та ідеї (що особливо характерно для творів WF XXI ст.) [4].

Зважаючи на те, що література WF буває представлена великою й малою прозовою формою, одразу узгодимо переклад однієї зі складових терміну – «fiction» – у широкому сенсі як «прозу».

Для з'ясування перекладу слова «weird» звернемося до українсько-англійського словника під загальною редакцією В'ячеслава Бусела. Відповідно до словникової статті, в українській мові побутують такі варіанти перекладу лексеми «weird»:

- таємничий, надприродний, потойбічний;
- дивний, незрозумілий; химерний, фантастичний [5].

Перший ряд слів: «таємничий, надприродний, потойбічний» пасував би опису готичних романів, які містять компоненту таємничості, герої яких стикаються з надприродними силами, які у свою чергу часто діють із Потойбіччя. Утім ми вже відзначали, що WF не тотожна готичі, оскільки являє собою амальгаму різних жанрів, у склад якої готичний роман може не входити. Цю думку підтверджує і один із перших теоретиків та практиків WF Г. Ф. Лавкрафт, зазначаючи у своєму критичному есе «Надприродний жах в літературі» (1927), що справжнє оповідання в стилі «weird» містить у собі «більше ніж таємниче вбивство, закриті кістки й оповиту саваном фігуру, яка брязкотить ланцюгами» [6].

Зауважимо також проти перекладу «надприродний», до якого як може видатися апелює сам Г. Ф. Лавкрафт. Література WF є дійсно надприродною у тому сенсі, що предмети її зображення виходять за рамки знаної нами природи у сферу Незнаного/Незвичайного/Позаприродного. Утім дослідники WF відзначають, що жахи описані WF мають абсолютно матеріальну (хоча й чужу для нас) природу

[7, с. 120; 8, с. 5]. Дж. та А. Вандермеєр відзначають, що WF являє собою удосконалення (і дестабілізацію) романів про надприродне, вводячи в неї елементи інших літературних традицій. Окрім того, надприродне в творах WF часто замінюється дивним ритуалом або науковим відкриттям, зберігаючи присмак темного, незнаного, але матеріального [9]. Таким чином, переклад «надприродний» також не відбиває у повній мірі зміст поняття «weird».

Не задовольняє поставленій задачі й переклад лексеми як «дивний». Головною перепоною такого перекладу є конотаційний ареол лексеми «дивний»:

– Який викликає подив. || Незвичайний якими-небудь якостями; чудний, незрозумілий. || Який не має подібних собі; рідкісний, кумедний.

– Дуже гарний; чудовий, чарівний [5].

Представлені тлумачення слова «дивний» передають позитивну конотацію, з якою дана лексема функціонує в українській мові, яка однак, не корелює з атмосферою жаху, який покликана викликати WF. На користь цієї думки процитуємо Г. Ф. Лавкрафта, який відзначає специфічну атмосферу незрозумілого жаху перед зовнішніми, невідомими силами як обов'язкову характеристику WF [6].

Незважаючи на те, що в описі WF присутня характеристика «незрозумілого» («незбагненного»), вона виступає лише однією зі складових змістового наповнення літературного поняття «weird», а тому не може виступати означником цілого. Окрім того, словосполучення «незрозуміла проза» є достатньо безглуздим у термінологічному сенсі. Так само недоцільним видається переклад «фантастичний», оскільки WF підпадає під категорію фантастичного в тій самій мірі, що й інші твори, які мають у собі компонент нереального, тобто того, що змушує нас ставити під сумнів реальність описуваних подій [10, с. 30].

Таким чином, у нашому розпорядженні залишається лише слово «хімерний». Великий тлумачний словник української мови дає наступну характеристику лексеми:

– Який викликає подив, не схожий на когось звичайного або щось звичайне; незвичний, чудернацький. || Те саме, що потворний. || Сповнений несподіванок.

– Якому властиві дивацтва, примхи, вигадки (про людину та її характер). || Те саме, що вередливий.

– Який не існує, якого не може бути в дійсності. || Неможливий для виконання, здійснення; нездійснений, нереальний. || У якого важко повірити; неправдоподібний. || Який є породженням гри фантазії; вигадливий, незвичайний.

– Якого важко зрозуміти, збагнути, пояснити; складний, незрозумілий, заплутаний.

– Морська риба підкласу суцільноголових.

– У рослинництві – організм, що складається зі спадково різних тканин [11].

Виходячи із наданих на початку статті характеристик WF, переклад лексеми «weird» як «хімерний» є найбільш вдалим, оскільки він відбиває еkleктичну природу жанру (відповідно до шостої позиції списку: «організм, що складається зі спадково різних тканин»); віддзеркалює атмосферу творів WF наявними негативними конотаціями (наприклад, «не схожий на когось звичайного», «те саме, що потворний» у першій позиції); вказує на фантастичну природу жанру («якого не може бути в дійсності», «який є породженням гри фантазії» у третій позиції).

Зазначимо ще одну цікаву відповідність. Етимологічний аналіз лексеми «weird» [12, с. 26-27] продемонстрував зв'язки слова «weird» з лексемами «доля» (від давньоанглійського «wyrd» – «доля, випадок або Норни») та «буття» («weird» від прагерманського *wurthiz – «те, що приходить / настає» («that which becomes»), в давньоанглійському варіанті – «weorðan» – «бути, ставати»), що співвідноситься зі значеннями слова «хімерний» як «мінливий (про долю)» [13].

Влучність словникової відповідності понять «weird» та «хімерний» доводить також культурний пласт значення українського слова. Адже коренем прикметника «хімерний» є Химера – міфологічна істота, гібридна потвора з головою й шиєю лева,

тулубом кози та хвостом дракона, яка наводила на людей жах. Образ, що цілком міг би слугувати метафорою WF.

Однак, незважаючи на те, що термін «химерна проза» цілком задовольняє нас з точки зору відтворення змісту, що несе в собі англomовний термін «weird fiction», його використання в українському літературознавстві може становити певні труднощі, оскільки воно накладається на вже існуючий феномен української літератури 60-80-тих років ХХ ст. – «химерної прози».

Появу української химерної прози (далі УХП) пов'язують із виходом у 1958 році роману Олександра Ільченка «Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа молодиця», який сам автор назвав «українським химерним романом з народних уст». Назва «химерна проза» закріпилася й подальшому застосовувалася до багатьох творів другої половини ХХ століття (до неї зокрема, зараховують роман Є. Гуцала «Позичений чоловік, або ж Хома невірний і лукавий», повість С. Пушика «Перо Золотого Птаха», діалогію В. Земляка «Лебедина зграя» та «Зелені млини», твори П. Загребельного «Левине серце», В. Дрозда «Ірій» і «Замглай, або В'язка небилиць з давньої минушини, колгоспним ковалем переказаних», В. Яворівського «Оглянься з осені», В. Шевчука «Дім на горі», О. Стороженка «Марко Пекельний» та інші).

Показовими рисами українського химерного роману дослідники називають:

- виразну національну складову;
- переплетення різноманітних стильових пластів (ліричних, гротескових, патетичних, іронічних тощо);
- утвердження історизму й сили зв'язку поколінь;
- жартівливо містифікований погляд на людину та світ;
- двомовність й орієнтація на усне розмовне мовлення;
- домінуючу роль сміхового, гумористичного начала [14, с. 1-6; 15, с. 105].

Навіть такого короткого огляду достатньо, щоб помітити полярну протилежність двох досліджуваних літературних явищ.

Перш за все, різниться емоційна установка творів: УХП орієнтована на жартівливе відтворення дійсності, яке повинно викликати у читача сміх (хоча подекуди, можливо, і кризь сльози), у той час як WF ставить собі за мету викликати у читача почуття збентеженості або жаху.

По друге, яскраво виражений національний колорит УХП відсутній у творах WF, у яких ідеться швидше про видову (царство людей) аніж національну приналежність. Відсутність національного елемента зумовлює також експерименти з теологічними й міфологічними пластами створюваної дійсності WF, яка не відтворює фольклорно-релігійні уявлення певного народу, а творить свої новаторські культу, релігії, божества й бестіарії (найпоказовішим у цьому сенсі є, звичайно, прадавній бог Ктулху з квазі-міфології Г. Ф. Лавкрафта), у той час як дійсність УХП – християнізована. З тієї ж причини, відсутній у творах WF і історизм, функції якого нерідко виконує псевдо-історія.

Різняться твори й на мовно-стилістичному рівні: довільному стилю оповіді усною розмовною мовою творів УХП, протистоїть використання піднесеної книжної лексики у творах WF й тяжіння до (псевдо-)наукового стилю викладу подій.

На нашу думку, зазначені розбіжності коріняться в джерелах літературного натхнення двох різновидів й задачах, які диктували історичні умови їх виникнення.

УХП спирається на народну фольклорну карнавальну-сміхову традицію, яка за твердження М. Бахтіна покликана звільнити від домінуючої точки зору, умовностей і прописних істин, натомість дозволяючи відчувати відносність усього існуючого й можливість іншого світоустрою [16, с. 42]. Така установка, вочевидь, відповідала задумам митців, які були змушені працювати в умовах диктату соцреалізму, тотальної цензури й спрямування на викорінення національної самобутності народів Радянського Союзу.

WF, утім, виходить із романтичної традиції, світогляд якої М. Бахтін характеризує як страх перед світом, у якому знайоме стало чужим. Цей страх, через образи, письменник і намагається передати (нав'язати) читачам [16, с. 47]. Зазначена характеристика («світ, який став чужим») достатньо точно відображає історичні умови, в яких формувався жанр WF, де з одного боку звичний стан речей був поставлений під сумнів карколомними науковими відкриттями (вчення про еволюцію видів, біогенетичний закон Геккеля, відкриття неевклідової геометрії, квантової теорії й теорії відносності), а з іншого, перетворився на пекло, ввійшовши у фазу Першої світової війни.

Умови, в яких формувались WF та УХП, задали різновекторні напрямки їх становлення, що унеможливило розгляд аналізованих явищ під одним і тим же терміном.

Таким чином, зважаючи на суттєві розбіжності УХП та WF, використання перекладу «weird fiction» як «химерної прози» є некоректним і потребує подальших уточнень. Варто, однак, відзначити, що на момент утвердження терміну «химерна проза/химерний роман» по відношенню до української літератури, висловлювались думки про недоречність зазначеного терміну й виносились пропозиції номінації феномену фольклорно- або умовно-алегоричною літературою (В. Дончик), умовно-метафоричною (М. Жулинський), химерно-експериментальною прозою (В. Фашенко) або романом-міфом (Г. Сивокінь) [14, с. 1-2]. На незадовільність терміна вказував і А. Кравченко, визначаючи домінантною рисою аналізованих романів художню умовність, продовжуючи, утім, вживати термін за відсутністю більш вдалого замінильника [17]. Наявність сучасних досліджень, які оперують терміном «химерна проза» розглядаючи явище української літератури (наприклад, статті В. Чайковської, Л. Лавринович, Г. Ковальнової, О. Двудличанської, Т. Коноваленко), свідчить про те, що термін вже інтегрувався в понятійний апарат українського літературознавства на позначення явища саме національної літератури, а отже, долучення до його змістового обсягу ще посилання на генетично й онтологічно несхожу англійську літературу, позбавить термін однозначності.

Отже, переклад терміну «weird fiction» потребує подальших уточнень. Беручи до уваги, що українське слово «химерний» є найбільш оптимальним відповідником лексеми «weird», розглянемо інші варіанти перекладу другого складника терміну – «fiction». На початку статті ми запропонували переклад «fiction» як «прози», виходячи з наріжної оповідної форми WF. Однак в основу перекладу лексеми можна покласти приналежність WF до жанру фантастики і за аналогією з «science fiction», що в українському літературознавстві перекладається як «наукова фантастика», перекладати «weird fiction» як «химерна фантастика». У такий спосіб знімається проблема двозначності, яку викликає варіант «химерна проза», і відбувається подальша конкретизація феномену WF як такого, що належить до жанру фантастики, але становить окремий її різновид.

Висновки. Здійснений нами аналіз варіантів перекладу терміну «weird fiction» дозволив нам дійти наступних висновків.

1. Виходячи з внутрішніх характеристик лексеми «weird» та прози як домінуючої форми оповіді у творах WF, ми висунули припущення можливості перекладу терміну «weird fiction» як «химерна проза».

2. Існування в історії української літератури явища «химерної прози» 60-80-тих років ХХ століття, характеристики якої, в суттєвих позиціях не збігаються з «однойменним» феноменом англофонної літератури, виключає можливість використання терміну «химерна проза» на позначення WF у вітчизняному літературознавстві, оскільки таке функціонування терміну позбавить його однозначності.

3. Приналежність WF до жанру фантастичної літератури дозволила нам запропонувати альтернативний переклад другої частини англійського терміну – «fiction» – як «фантастика» за аналогією із практикою перекладу «science fiction» як

«наукової фантастики». Зважаючи, що слово «химерний» достатньо повно передає зміст англійської лексеми «weird», ми пропонуємо перекладати англійський термін «weird fiction» як «химерна фантастика».

4. Запропонований переклад дозволяє:

– уникнути термінологічної інтерференції із вже існуючими явищами української літератури;

– чітко означити особливості явища, які виражаються поняттям, а саме: приналежність WF до жанру фантастичної літератури та автономність феномену відносно інших різновидів, які входять в спектр фантастики.

5. Таким чином, ми пропонуємо перекладати «weird fiction» як «химерна фантастика».

ХИМЕРИЧЕСКАЯ ФАНТАСТИКА: К ВОПРОСУ О ПЕРЕВОДЕ ТЕРМИНА “WEIRD FICTION” НА УКРАИНСКИЙ

Д. Д. Денисова, аспирант

Институт литературы им. Т. Г. Шевченко НАН Украины,

ул. Грушевского, 4, Киев, Украина

E-mail: darya.denysova@gmail.com

Статья посвящена анализу возможных вариантов перевода англоязычного литературоведческого термина «weird fiction», который выступает для обозначения особого направления фантастической англоязычной литературы XX-XXI века. Актуальность проблемы обусловлена отсутствием соответствующего аналога в терминологическом аппарате украинского литературоведения. В статье рассматриваются два рабочих варианта перевода: «химерическая проза» и «химерическая фантастика», полученные на основе семантического анализа лексемы «weird», рассмотренной через призму соответствий ее значений содержанию, заложенному в термине «weird fiction», и способов перевода второго компонента термина – «fiction» – опираясь на: 1) доминантную форму повествования в произведениях Weird Fiction (проза) и 2) жанровую принадлежность Weird Fiction (WF) к фантастической литературе. Наличие в украинской литературе явления украинской химерической прозы, которая отличается по ключевым характеристикам от WF, свидетельствует против использования термина «химерическая проза» для обозначения феномена англоязычной литературы. Делается вывод о том, что вариант перевода «химерическая фантастика» является более целесообразным, поскольку позволяет избежать терминологической интерференции и емко раскрывает содержание англоязычного понятия.

Ключевые слова: weird fiction, химерическая проза, химерическая фантастика, украинский химерный роман, англоязычная фантастическая литература XX-XXI века.

WEIRD FICTION: TRANSLATING THE TERM INTO UKRAINIAN

D. Denisova, PhD student

Shevchenko Institute of Literature of the National Academy of Sciences of Ukraine,

4, Hrushevskoho St., Kyiv, Ukraine

E-mail: darya.denysova@gmail.com

The article is devoted to the analysis of possible variants of translation of the English literary term “weird fiction”, which designates a specific movement in the Anglophone 20th and 21st-century literature of the fantastic. The necessity to address the problem arises out of the lack of a corresponding analogue in the Ukrainian terminological apparatus of literary studies. Since neither “weird” nor “fiction” has an exact equivalent in Ukrainian, this article sets out to present a descriptive translation of the term. The article analyzes two variants of the term translation: “khymerna proza” (“chimerical prose”) and “khymerna fantastyka” (“chimerical fantastic literature”). The Ukrainian lexeme “khymerna” (“chimerical”) was selected based on its correspondence to the meaning incorporated in the term “weird fiction”. The second part of the term – “fiction” – was translated as: 1) “prose” since prose is the favoured literary form of Weird Fiction (WF) writers; and 2) “fantastic literature” given that WF belongs to the domain of the Fantastic. The fact that there was a phenomenon termed “khymerna proza” in Ukrainian literature of the 20th century which differs distinctly from Weird Fiction makes the use of the term “khymerna proza” to refer to Weird Fiction inadequate. Therefore, we conclude that “khymerna fantastyka” renders the English term most accurately since it does not interfere with any existing Ukrainian terms and enables the Ukrainian reader to infer the defining features of the phenomenon from its name.

Keywords: weird fiction, chimerical prose, chimerical fantastic literature, Ukrainian chimerical novel, Anglophone fantastic literature of the 20th-21st centuries.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денісова Д. Д. *Weird Fiction у сучасному літературному процесі англomовних країн* / Д. Д. Денісова // *Актуальні проблеми філології* (м. Чернівці, 09-10 грудня 2016 р.). — Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016.
2. Clute J. *Science fiction from 1980 to the present* / John Clute // *The Cambridge Companion to Science Fiction*, ed. by E. James and F. Mendelsohn. — New York: Cambridge University Press, 2003. — P. 64-79
3. Wolfe G. *21st Century Stories* [Електронний ресурс] / G. Wolfe, A. Beamer. — Режим доступу : <http://www.ameliabeamer.com/short-fiction-poems-nonfiction/21st-centurystories>.
4. Денісова Д. Літературна традиція *Weird Fiction* в англomовній літературі XX–XXI століття / Д. Денісова // *Синopsis: текст, контекст, медіа*. — 2016. — № 4. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2016_4_2.
5. Українсько-англійський словник (під заг. ред. В. Бусела) [Електронний ресурс] : Електронний словник, build.12.0.0.356 / Abby Software. — ВТФ «Перун», 2009. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. — Систем. вимоги : Pentium 1000 MHz; 512 Mb RAM ; 32 Mb Video ; від 8-х до 40-х CD-ROM ; Windows 98/ XP/2000/Vista/7. — Назва з контейнера.
6. Lovecraft H. P. *Supernatural Horror in Literature* [Electronic resource] / H. P. Lovecraft. — Mode of access : <http://www.hplovecraft.com/writings/texts/essays/shil.aspx>.
7. Miéville Ch. M. R. *James and the Quantum Vampire : Weird; Hauntological: Versus, and/or and and/or or?* / Ch. Miéville // *Collapse*. — 2008. — № 4. — P. 105–128.
8. Camara A. Ch. *Dark Matter : British Weird Fiction and the Substance of Horror, 1880-1927* : дис. ... канд. філол. наук : English 0345UCL / Camara A. Ch. — Los Angeles, 2013. — 226 с.
9. VanderMeer J. *The Weird : A Compendium of Strange and Dark Stories – Introduction* [Електронний ресурс] / J. VanderMeer, A. VanderMeer. — 2012. — Режим доступу : <http://weirdfictionreview.com/2012/05/the-weird-an-introduction>.
10. Тодоров Ц. *Введение в фантастическую литературу* [перев. Б. Нарумова] / Ц. Тодоров. — Москва : Дом интеллектуальной книги, 1999. — 114 с.
11. Великий глумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] : Електронний словник, build.12.0.0.356 / Abby Software. — ВТФ «Перун», 2005. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. — Систем. вимоги : Pentium 1000 MHz; 512 Mb RAM ; 32 Mb Video ; від 8-х до 40-х CD-ROM ; Windows 98/ XP/2000/Vista/7. — Назва з контейнера.
12. Денісова Д. Д. *Weird Fiction: етимологічний аналіз природи жанру* / Д. Д. Денісова // *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація* : тези доповідей XVI наукової конференції з міжнародною участю. - Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. — С. 26-27.
13. Словopedia. Словник синонімів [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://slovopedia.org.ua/41/53413/275281.html>.
14. Химерна проза. Витоки. Основні риси [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2009/05/218_1242929897_hymerna_proza.pdf.
15. Двучлчанська О. А. Химерна проза як органічна форма мислення В. Яворівського / О. А. Двучлчанська // *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. — Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». — 2013. — Вип. 37. — С. 104-105.
16. Бахтін М. М. *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса* / М. М. Бахтин. — 2-е изд. — М : Худож.лит., 1990. — 543 с.
17. Чайковська В. Т. *Українська химерна проза: історія народження терміна* / В. Т. Чайковська [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/8711>.

REFERENCES

1. Denisova, D. D. (2016). *Weird Fiction u suchasnimu literaturnomu protsesi anglo-movnykh krain* [Weird Fiction in the contemporary literary process of English-speaking countries], *Actual problems of philology* (Chernivtsy, December 09-10, 2016). Kherson, Ukraine : Vydavnychiy dim «Helvetyka».
2. Clute, J. (2003). *Science fiction from 1980 to the present*. In E. James and F. Mendelsohn (Eds), *The Cambridge Companion to Science Fiction* (Pp. 64-79). New York: Cambridge University Press.
3. Wolfe, G. & Beamer, A. (2017). *21st Century Stories* Retrieved from <http://www.ameliabeamer.com/short-fiction-poems-nonfiction/21st-centurystories/>
4. Denisova, D. D. (2016). *Literaturna traditsiia 'Weird Fiction' v anglo-movnii literaturi XX–XXI stolittia* [The tradition of Weird Fiction in Anglophone 20th- and 21st – century literature]. *Synopsis: text, context, media*, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2016_4_2
5. Busel, V. (Ed.). (2009.). *Ukrainian-English dictionary*. Electronic dictionary, build.12.0.0.356 / Abby Software. VTF «Perun»,— 1 electronic optical disk (CD-ROM); 12 cm. System requirements: Pentium 1000 MHz; 512 Mb RAM ; 32 Mb Video; 8-40 CD-ROM ; Windows 98/ XP/2000/Vista/7
6. Lovecraft, H. P. (2017). *Supernatural Horror in Literature*. Retrieved from <http://www.hplovecraft.com/writings/texts/essays/shil.aspx>
7. Miéville, Ch. (2008). *M.R. James and the Quantum Vampire: Weird; Hauntological: Versus, and/or and and/or or?* *Collapse*, 4, 105–128.
8. Camara, A. Ch. (2013). *Dark Matter: British Weird Fiction and the Substance of Horror, 1880-1927* : PhD thesis : English 0345UCL. — Los Angeles.

9. VanderMeer, J. & VanderMeer, A. (2012). *The Weird: A Compendium of Strange and Dark Stories*. Retrieved from <http://weirdfictionreview.com/2012/05/the-weird-an-introduction>
10. Todorov T. (1999). *Vvedenie v fantasticheskuiu literaturu* [The Fantastic: A Structural Approach to a Literary Genre] (B. Narumov, Transl.). Moscow, Russia: Dom intellektual'noi knigi.
11. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A great defining dictionary of the modern Ukrainian language]. Electronic dictionary, build.12.0.0.356 / Abby Software. – VTF «Perun», 2005. – 1 electronic optical disk (CD-ROM); 12 cm. System requirements: Pentium 1000 MHz; 512 Mb RAM ; 32 Mb Video ; 8-40 CD-ROM ; Windows 98/ XP/2000/Vista/7.
12. Denisova, D. D. (2017). Weird Fiction: etymologichnyi analiz pryrody zhanru [Weird Fiction: An etymological analysis of the nature of the genre].. : *Proceedings of The 16th International Scientific Conference "Karazin's Readings: People. Language. Communication"* Pp. 26-27). Kyiv, Ukraine: KNU named after V. N. Karazin.
13. *Slovopedia. The Dictionary of synonyms.* (n. d.). Retrieved from <http://slovopedia.org.ua/41/53413/275281.html>
14. *Khimerna proza* (n. d.). [Chimerical prose. Origins. Main features]. Retrieved from http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2009/05/218_1242929897_hymerna_proza.pdf
15. Dvulychanska, O. A. (2013). Khimerna proza yak orhanichna forma myslennia V. Yavorivskoho [Chimerical prose as an organic form of thinking of V. Yavorivskyi] . *Naukovi zapysky. Seria «Filologichna»*, 37, 104-105 Ostroh, Ukraine: Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademia».
16. Bakhtin, M. M. (1990). *Tvorchestvo Fransua Rableh i narodnaia kultura sredne vekovia i Renessansa* [Rabelais and His World: Carnival and Grotesque] (2nd ed.). Moscow, Russia: Khud.lit.
17. Chaykovska, V. T. (n. d.). *Ukrainian chimerical prose: the history of the origin of the term* Retrieved from <http://studentam.net.ua/content/view/8711/>

Надійшла до редакції 18 серпня 2017 р.